

21. Lastensuojelutoimi¹⁾

1. Yleistä

Vuoden 1971 aikana tapahtui lastensuojelutointa koskevan lainsäädännön osalta eräitä merkittäviä muutoksia, jotka joko suoraan tai välillisesti vaikuttivat myöskin toiminnan suuntautumiseen ja kehitykseen. Lastensuojelulain, vajaamielislain ja huoltoapulain muutoksilla, jotka tulivat voimaan 1.1.1971, määriteltiin uudelleen lastensuojeluhoidon ja vajaamielishoidon korvauserusteet. Huollon saajan ja hänen elatusvelvollistensa osalta perintää entisestään rajoitettiin. Samoin muutettiin säännöksiä, jotka koskivat kunnan velvollisuutta korvata toiselle kunnalle laitoshoidon kustannuksia. Kertomusvuoden alusta tuli voimaan uusi väestökirjalaki, jonka määräykset vaikuttavat sen kunnan määrittelyyn, jolle huostaanottovelvollisuus lastensuojelutapauksissa kuuluu. Uusi kasvatusneuvolalaki annettiin 2.7.1971, ja vaikka lain voimaantulopäivä onkin 1.1.1972, ryhdyttiin sosiaalilääkärin toimiston taholta valmistaviin toimenpiteisiin uuden lainsäädännön aiheuttamien muutosten johdosta mm. ohjesäännön tarkistamiseksi sekä sosiaalilääkärin toimiston aseman määrittelemiseksi uuden lain puitteissa.

Huomattavaa edistystä lastensuojelutoimen laitossuunnittelun kentässä merkitsi kaupunginhallituksen päätös 24.5.1971, jolla kaupunginhallitus sisällytti huoltolaitosten suunnittelutoimikunnan tehtäväpiiriin myöskin lastensuojelutoimen suunnittelukohteet. Huoltolaitosten suunnittelutoimikunta asetti 9.11.1971 työryhmän lastensuojelulaitosten suunnittelua varten. Työryhmään kuuluu jäseniä sekä lastensuojeluvirastosta että hoitolaitosten suunnittelutoimistosta. Tärkeimpänä tehtävänä työryhmä on nähnyt lastensuojelulaitoksia koskevan kokonaissuunnitelman tarkistamisen.

Koska erilaisten päihteiden käyttö jatkuvasti on leviämässä ja yhä useammin on huollon tarpeen syynä, asetti henkilöasioita ja sosiaalitointa johtava apulaiskaupunginjohtaja yhteistyössä sosiaalihallituksen edustajien kanssa 17.11.1971 työryhmän suorittamaan Helsingin kaupungin päihdehuollon osalta kartoituksen ja laatimaan alustavan luonnoksen tulevaisuuden päihdehuollon toimintaohjelmaksi. Työryhmä, johon kuului edustajia paitsi lastensuojeluvirastosta, myös huoltovirastosta ja sosiaalihallituksesta, aloitti toimintansa välittömästi ja jatkaa sitä v:n 1972 puolella.

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja lastensuojelutoimen toimintakertomuksen eripainoksessa.

Sijaishuoltoa pyrittiin kehittämään erityisesti perhesijoituksen linjalla. Sijaiskotien tason ja valmiuden parantamiseksi sekä yhteistyön kiinteyttämiseksi järjestettiin eri puolilla maata sijaisvanhempien kokouksia viraston toimesta. Näistä saadut kokemukset olivat erittäin myönteisiä ja kokousten pitämistä on tarkoitus jatkaa. Keskusverolautakunnan 24.5.1971 lastensuojelulautakunnan tekemään ennakkotietohakemukseen antama päätös, jonka mukaan kaupungin on toimitettava ennakon pidätys yksityiskoteihin sijoitettujen lasten hoitomaksuista, aiheutti levottomuutta ja epätietoisuutta sijaisvanhempien keskuudessa. Laajan kaikkiin sijaiskoteihin osoitetun kyselyn tuloksena kävi kuitenkin ilmi, että osittain hoitomaksujen pienuudesta johtuen vain harvoissa tapauksissa verotus tosiasiaa tulee kysymykseen sen jälkeen kun lapsen hoidosta aiheutuneet suoranaiset kustannukset on hoitomaksusta vähennetty. Toisena hankaluutta aiheuttavana tekijänä perhehoidon osalta on ollut kysymys koulunkäyntikustannusten korvaamisesta niiden lasten osalta, jotka ovat sijaiskodeissa kaupungin hallinnollisen alueen ulkopuolella. Kansakoululain

muutoksella ja opetusministeriön päätöksellä on vieraan piirin koulussa käyvien lasten koulunkäyntioikeutta laajennettu ulotumaan kaikkiin kansakoululain alaisiin oppilaitoksiin, mutta toisaalta ne perusteet, joiden mukaan kunnan on suoritettava korvausta toiselle kunnalle koulunkäyntikustannuksista, ovat eräiden kuntien mielestä arvioidut liian alhaisiksi. Tämä vaikeuttaa sijaiskotien saamista tiettyjen kuntien alueella.

Laitostoiminnan osalta voidaan todeta, että pienten lasten hoitopaikkojen kohdalla oli vajaakäyttöä varsinkin vuoden alkupuolella. Taloudellisesti tämä rasitti erityisesti yksityisiä pientenlasten koteja ylläpitäviä järjestöjä. Vajaamielisten osalta hoitopaikatilanne vaikeutui vuoden puolivälissä, jolloin jouduttiin sulkemaan Malmin lastenkoti, koska se ei enää täyttänyt palo- ja henkilöturvallisuuden vaatimuksia. Malmin lastenkodin lapset siirrettiin tällöin Hoitokoti Teinilän tiloihin ja Hoitokoti Teinilä siirtyi puolestaan Sofianlehdon vastaanottokodin rakennus I:een. Hyvösen lastenkoti siirtyi vuoden lopulla uusiin ja ajanmukaisiin tiloihin Artjärventie 2:een.

2. Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano oli v. 1971 seuraava: Puheenjohtaja Erkki Tuomioja, jäsenet Tapani Mäntysaari, Rakel Lehtokoski, Kerttu Vainio, Anna-Liisa Aro, Kaarina Kalmari, Sirkka Loimaranta, Margareta Aminoff ja Sirkka-Liisa Nieminen.

Lautakunnan *jaostojen* ja *laitosten johtokuntien kokoonpanon* ja muutosten osalta viitataan kunnalliskalenteriin sekä kokouksien tärkeimpien *päätöksien, esityksien ja lausuntojen* osalta kertomukseen Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta.

3. Lastensuojelutoimen henkilökunta

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli lastensuojelutoimen palveluksessa 428 (ed.v. 428) vakinaista ja 169 (136) tilapäistä vi-

ranhaltijaa sekä 252 (216) työsopimuksin palkattua henkilöä eli yhteensä 849 (780). Näistä oli lastensuojeluviraston palveluk-

sessä 136 (136) vakinaista ja 48 (37) tilapäistä sekä 5 (5) työsuhteista eli yhteensä 189 (178) ja loput laitosten palveluksessa.

Koulutustoiminta. Osa henkilökunnan koulutustoiminnasta tapahtui kaupungin yleiseen koulutustoimintaan kytkeytyneenä, osa lastensuojeluviraston omasta aloitteesta vain lastensuojelutoimen omaa henkilökuntaa koskevana. Koulutustoiminnan suunnittelusta, koordinoinnista ja tiedottamisesta huolehti sivutoiminen koulutusasiamies henkilökunnan jäsenistä kootun koulutus- ja opetustoimikunnan tukena. Kertomusvuonna pidettiin 7 viraston ja laitosten työntekijöille tarkoitettua luento- ja keskustelutilaisuutta, joihin osallistui 50–60 henkeä kuhunkin. Tämän lisäksi järjestettiin suojelukasvatuksen kevätseminaari Meriharjussa (osanottajia 60), Meriharjun opintopäivät joulukuussa (osanottajia 41 virastosta ja laitoksesta) sekä akuutissa humalatilassa olevien päih-

teiden käyttäjien huoltoa koskeva kurssi joulukuussa. Toimintavuoden aikana tehtiin tutustumiskäynnit kolmeen laitokseen.

Koulutus- ja opetustoimikunnalle asetuista tehtävistä on voitu hoitaa koti- ja ulkomaisista koulutustilaisuuksista tiedottaminen jokseenkin joustavasti. Koulutustilaisuuksia järjestettiin siinä laajuudessa kuin oli mahdollista noin 7 000 mk:n määrärahan puitteissa. Koulutuksen tarpeen tutkiminen, henkilökuntakoulutuksen tavoitteiden ja yleisten suuntaviivojen yhtenäistäminen, eri henkilökuntaryhmien täydennys- ja jatkokoulutuksen suunnittelu ja toteuttaminen ovat edelleenkin selvittämättä. Vuonna 1970 suoritettu lastensuojelutoimen henkilökuntatutkimuksen koulutuskysymyksiä käsittelevä osa antaisi riittävää pohjaa kokonaissuunnitelman laatimiseksi, mutta näin laaja-alaista tehtävää varten tarvittaisiin erillistä työvoimaa.

4. Hallinnollinen toimisto

Hallinnollinen toimisto suoritti hallinnollista yleisvalvontaa siten, että toimitusjohtaja, sihteeri ja talouspäällikkö suorittivat tarkastuskäyntejä laitoksissa. Lastensuojeluviraston diaariin merkittiin vuoden aikana 5 920 (5 677) saapunutta kirjelmää. Toimitusjohtajan päätösluetteloon merkittiin kertomusvuoden aikana 293 (295) pykälää.

Kassa-, tili- ja korvausasiat hoiti rahatoi-

miston Kallion osasto sekä huoltoviraston asiamiesosasto.

Komiteat. Kertomusvuoden aikana jatkoi toimintaansa kaupunginhallituksen asettama Killinmäen keskuslaitoksen suunnittelu-toimikunta, johon kuuluivat puheenjohtajana Kalervo Juurinen sekä jäsenenä Maija Kario.

5. Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimiston työssä pyrittiin kertomusvuonna aikaisempaakin enemmän painottamaan perhekokonaisuuden merkitystä ja suuntaamaan työskentely tämän kokonai-

suuden säilyttämiseksi. Useiden sosiaalityöntekijöiden oma-aloitteinen kiinnostus perheterapian opiskelua kohtaan ja osallistuminen alan kursseihin ja seminaareihin sekä

syyskaudella aloitettu työnohjauskokeilu ohjasivat avohuollollista toimintaa voimakkaasti tähän suuntaan. Konkreettisena tuloksena voitaneen tämänsuuntaisesta työskentelystä nähdä keskimääräisten laitoshoitokäytösten jatkuva lyheneminen.

Kulunut vuosi osoitti toisaalta selvästi sen moniselitteisen riippuvuuden yleisestä yhteiskunnallisesta tilanteesta, joka tekee pitkän tähtäyksen ennusteiden laatimisen turvattomien lasten huollossa vaikeaksi, erityisesti laitoshoitotoiminnan alalla. Alkuvuonna oli laitoksissa nim. runsaasti, jopa kymmenittäin tyhjiä paikkoja niin, että useiden yksityisten laitosten käytöstä rajettiin jo luopua kokonaan. Loppuvuotta kohti tyhjät hoitopaikat täyttyivät ja vuoden lopulla syntyi jo vaikeuksia paikkapulan vuoksi. Sijoitustoimintaan vaikuttivat edelleenkin varsin voimakkaasti vuokra-asuntojen puute ja erityisesti yksinhuoltajien vaikeudet saada asuntoa itselleen ja lapsilleen.

Avohuolto

Edellisen kertomusvuoden aikana aloitettu *avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille* ja heidän äideilleen tarkoitettu palvelutoiminta on osoittautunut palvelusten kysynnästä päätellen hyväksytyksi työmuodoksi. Tehdävää hoitavat kaksi sosiaalityöntekijää saivat kertomusvuoden edetessä hoitaakseen niin suuria asiakasmääriä, että tilanteen todettiin vaativan lisätyövoiman saamista. Avohuoltotyön ja -palvelusten antamisen esteenä yksinäisille äideille oli kuitenkin jatkuva asutuspula: monen kohdalla tehty kuntoutussuunnitelmat kariutuivat puuttuvaan asuntoon ja lapsen laitossijoitukseen. Lastenvalvojan luettelossa oli v:n 1971 aikana 4 609 (4 593) avoliiton ulkopuolella syntyneitä lasta.

Kaupunkialueilla toimi edelleen 20 huoltotarkastajaa neljän johtavan huoltotarkasta-

jan johtamana. Lakisääteisessä valvonnassa oli kullakin huoltotarkastajalla keskim. 48.1 (58) lasta. Näiden lisäksi oli huoltotarkastajilla keskim. 12.4 (16) tutkimus- ja neuvontatapausta kuukaudessa.

Mustalaisväestön keskuudessa tehty työ keskittyi edelleen suurelta osalta heidän asunto-ongelmiensa selvittelyyn. Edellisenä toimintavuotena kaupunginhallituksen kehotuksesta tapahtunut yhteistyö lastensuojeluviraston, huoltoviraston ja kiinteistöviraston kesken tapahtui tosin myönteisessä hengessä ja johti 11 uuden, valtion lainoittaman kerrostaloasunnon hankkimiseen mustalaisperheiden käyttöön. Lisäksi kaupungin asuntoasiaintoimisto osoitti 26 vanhempaa kerrostalo-, omakotitalo- tai parakkiasuntoa mustalaisperheille. Kun kuitenkin samanaikaisesti muuttoliikkeen ja avio- tai avioliittojen solmimisen vuoksi mustalaisruokakuntien määrä kaupungissa lisääntyi, ei asuntotilanne päässyt kokonaisuudessaan kehittymään riittävän suotuisaksi.

Myös lastenhuoltotoimiston työkentässä tapahtui mustalaisperheiden lukumäärän kasvua. Työn kohteena oli kertomusvuoden aikana n. 70 mustalaisperhettä, joissa oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia 127. Eräiden mustalaisperheiden kielteinen tai välinpitämätön suhtautuminen koulunkäyntiin aiheutti mustalaisasioita hoitavalle huoltotarkastajalle melkoisesti lisätyötä.

Kodin ulkopuolella kasvatettaviksi sijoitettiin kertomusvuoden aikana 24 mustalaislasta. Kolmentoista kohdalla ainoana sijoituksen syynä oli asuntovaikeus. Muissa tapauksissa syynä oli äidin sairaus tai kasvatuskyvyn puute.

Lastenhuoltotoimiston harjoittama *perhepäivähoitotoiminta* merkitsi tänäkin kertomusvuonna ratkaisevaa tukea koko toimiston avohuoltotyölle. Johtava perhepäivähoidon tarkastaja osallistui työnsä ohella kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston suorittaman perhepäivähoitokokeilun seuraamiseen ja yksityisten päivähuolto-

laitosten toiminnan suunnitteluun.

Toimisto sijoitti päivähoitoon, ts. välitti perhepäivähoitopaikan ja suoritti hoitomaksun, yhteensä 182 (181) lasta. Lisäksi välitettiin hoitopaikka 37 (68) sellaiselle lapselle, joiden hoitomaksun huoltaja itse tai huoltovirasto suoritti. Ensin mainitut perhepäivähoitokodit jäivät toimiston huoltotarkastajien valvontaan.

Perhepäivähoitoa on voitu onnistuneesti käyttää kotien tukena erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa lapsen herkkyyks, arkuus, infektioalttius, häiriytyneisyys yms. tekevät hoidon lastenseimessä tai -tarhassa vaikeaksi tai jopa mahdottomaksi. Myös vuorotyössä käyviä yksinhuoltajia on voitu josain määrin tukea perhepäivähoidon avulla.

Toimisto tutki kertomusvuonna 43 (61) perhepäivähoidosta tai yksityisestä tarhasta tehtyä valitusta.

Perheenneuvontatyötä suoritti lastenhuolto-toimistossa neljän huoltotarkastajan, johtavan huoltotarkastajan ja puolipäivätoimistoapulaisen muodostama työryhmä. Kallion virastotalon tilanpuutteen vuoksi työryhmä toimi Siltasaarencatu 12:sta vuokratuissa tiloissa.

Työryhmän työssä kokeiltiin aikaisempaa enemmän suoraa asiakasvastaanottoa toimiston sisältä siirtyvien tapausten lisäksi. Toimintavuoden päättyessä kokeilu oli vielä kesken.

Vuoden 1971 aikana perheenneuvonnassa oli 241 asiakasperhettä ja heillä yhteensä 469 lasta. 84 % perheistä otti itse kontaktia työryhmään ja loput tulivat lastensuojeluviraston muitten työryhmien välityksellä. 63 %:ssa perheistä olivat molemmat vanhemmat huoltajina, 37 % oli yksinhuoltajaperheitä.

Asiakasperheet hakivat apua monentyyppisiin vaikeuksiin. Avioliiton sopeutumisen häiriöitä oli 27 %:ssa, uskottomuutta ja seksuaalielämän häiriöitä 20 %:ssa tapauksista.

Neuvottelu- ja keskusteluavun lisäksi tarvittiin lastensuojelulain mukaisia toimenpiteitä 36 %:ssa tapauksista.

Työryhmän jäsenten ammattitaitoa pyrittiin kuluneen vuoden aikana syventämään. Kolme työryhmän jäsenistä otti osaa prof. Kinasen johdolla järjestettyihin alan seminaareihin. Lisäksi työryhmällä oli mahdollisuus saada viikottain konsultaatioapua analyttikkopsykiatriltä. Osa työryhmän jäsenistä toimi ohjaajina lastenhuoltotoimiston työnohjausryhmissä pyrkien näin jakamaan saatua tietoutta eteenpäin.

Kaupunkipiirien huoltotarkastajien tehtävänä oli edelleen tutkia ja selvittää *asumusta* *avioeroa* hakevien aviopuolisoiden olosuhteet ja mahdollisuudet lapsen/lasten huollon ja kasvatuksen järjestämiseen silloin, kun aviopuolisot eivät päässeet keskenään sopimukseen siitä, kumman huoltoon ja holhoukseen heidän alaikäiset lapsensa eron jälkeen jäisivät. Näissä tutkimuksissa huoltotarkastajien työtä ohjasi johtava huoltotarkastaja, joka myös käsitteli asumus- tai avioerolasten tapaamisoikeudesta vanhempien kesken syntyneet erimielisyydet. Em. asioiden käsittelyä haittasi usein tuomioistuinten päätösten käytäntöönpanoa koskevien säädösten hajanaisuus ja heikkotehoisuus.

Lastenhuoltotoimisto antoi kertomusvuonna 130 lausuntoa lastenhuollosta asumus- ja avioerotapauksissa.

Kertomusvuonna lasten *kesävirikistystoimintaa* varten oli varattu määrärahaa 500 000 mk. Tästä käytettiin hoitomaksuihin 473 328 mk, matkakuluihin 11 539 mk, lasten sairauskuluihin 2 507 mk ja postikuluihin 1 480 mk eli yhteensä 488 854 mk.

Kesäsijoitus järjestettiin kaikkiaan 1 499 (1 511) lapselle. Pääasiassa lapset sijoitettiin maaseudun perheisiin, mutta osaksi myös yhdistysten ja järjestöjen siirtoloihin ja leireille (mm. Lasten Kesä ry, Mannerheimliitto, Pelastusarmeija ja Pojista Miehiä ry).

Lapsista 59 % oli 7—12 vuotiaita, 31 % alle kouluikäisiä. Pieni osa lapsista sai ainoastaan matka-avustusta.

Kesälasten joukossa oli hieman enemmän

tyttöjä kuin poikia. Perheisiin sijoitetut lapset viipyivät kesäpaikoissaan keskimäärin 10.1 (10.8) viikkoa. Siirtoloissa keskimääräinen sijoitusaika oli 6.5 (7.2) viikkoa.

Kesäsijoitusten hoitopäivät sijoituspaikan mukaan

Sijoituspaikka	Pojat (716)		Tyttöt (745)		Yhteensä (1 461)	
	Kaikkiaan	Keskim.	Kaikkiaan	Keskim.	Kaikkiaan	Keskim.
Perhesijoitukset	37 929	68.2	47 144	72.2	85 073	70.4
Siirtolasijoitukset	7 160	44.8	4 326	47.0	11 486	45.6
Yhteensä	45 089	63.0	51 470	63.1	96 559	66.1

Lähes kaikki lapset olivat vaikeista olosuhteista. Huomattava osa tuli vajaista tai rikkoutuneista kodeista. Kaikkiaan yksinhuoltajien lapsia oli 944 (874) eli 63 (58) % kaikista kesälapsista. Samoin kesälasten joukossa oli paljon sairaiden, työkyvyttömien, varattomien suurperheiden ja alkoholistien lapsia. Noin kaksi kolmasosaa lapsista tuli huoltoapua saavista perheistä. Samoin huomattava osa lapsista oli aikaisemmin ollut muiden lastensuojelutoimenpiteiden kohteina. Perheistä tulevien lasten lisäksi hankittiin kesäkoti 111 lastenkodista tulevalle lapselle. Kasteleville, sairaille ja häiriintyneille lapsille pyrittiin mahdollisuuksien mukaan hankkimaan heidän erityisvaikeuksiaan ymmärtävät kodit.

Kesälapsista perheille maksettavat hoitokorvaukset noudattivat kasvattilasten hoitomaksuja ja vaihtelivat 160—240 mk/kk lapsen iästä ja vaikeahoitoisuudesta riippuen. Siirtoloissa hoitomaksut vaihtelivat 1.67–8.50 mk/vrk. Lasten vanhemmat osallistuivat hoitomaksuihin tulojensa mukaan. Hoitomaksun lisäksi lastensuojeluvirasto maksoi 332 lapsen kohdalla myös matkakulut.

Lastenhuoltotoimisto valvoi myös 38 (37) yksityisen järjestön tai muun yhteisön harjoittamaa kesäsijoitustoimintaa. Tämän toiminnan tukemiseen Helsingin kaupunki oli myöntänyt yhteensä 156 000 (150 000) mk:n määrärahan.

Lakisääteinen kasvattilasten valvonta

	Poikia	Tyttöjä	Kaikkiaan
Siirtynyt v:lta 1970	111	136	247
V. 1971 valvontaan tulleita	23	20	43
Yhteensä	134	156	290
Poistettu valvonnasta v. 1971	42	46	88
V:teen 1972 jääneitä	92	110	202
Näistä avioliiton ulkopuolella syntyneitä			39%

Muiden kuntien huostassa olevien lasten valvonta

	Lapsia
Siirtynyt v:lta 1970 ...	45
V. 1971 valvontaan tul- leita	5
Yht.	50

V. 1971 valvonnasta poistettuja	10
V:teen 1972 jääneitä ...	40

	Poikia	Tyttöjä	Yht.
Näistä aviolapsia	11	5	16
au-lapsia	10	14	24
	21	19	40

Lastenhuoltotoimiston suojeluvalvonta

	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Siirtynyt v:lta 1970 ...	134	137	271
Valvontaan v. 1971 ...	45	45	90
	179	182	361
Poistettu v. 1971 ...	47	43	90
Valvonnassa 31.12.1971	132	139	271

Vuoden lopussa suojeluvalvonnassa olleista oli 34 % alle kouluikäisiä, 43 % 7—15 vuotiaita ja 23 % yli 15 vuotiaita.

Nuoria kotiapulaisia oli valvonnassa toimintavuoden alussa kaksi ja lopussa kolme. Ilmeistä on, että nuorten kotiapulaisten valvontaa koskeva säädös on jäänyt tehottomaksi ja vaille käytännön merkitystä. Säädös lienee tuntematon suurimmalle osalle kotiapulaisia palkkaavia perheitä; alle 16-vuotiaiden kotiapulaisten tosiasiallinen määrä lienee melkoinen Helsingin kokoisessa kaupungissa.

Ottolapsitoimintaa varten oli lastenhuolto-toimistolla yksi johtava huoltotarkastaja ja yksi huoltotarkastaja, joka hoiti Helsingin ulkopuolelle tapahtuvien adoptioiden edellyttämää esitarkastusta, ohjausta, valvontaa ja lausuntojen antamista. Kaupunkipiirien huoltotarkastajat suorittivat nämä tehtävät Helsingin kaupungin alueella.

Työstä vastaavien sosiaalityöntekijöiden tukena toimi adoptioneuvotteluryhmä, johon kuuluivat em. sosiaalityöntekijöiden lisäksi sosiaalilääkärin toimiston psykologi ja psykiatri.

Kotimaassa ottolapsiksi luovutettuja oli yhteensä 40 (59), näistä poikia 19 (33) ja tyttöjä 21 (26). Pelastakaa Lapset ry:n hoitamia adoptioasioita käsiteltiin 17 (29). Adoptiotyöryhmä antoi sosiaalihallituksen pyynnöstä joitakin ulkomaille tapahtuvia adoptioita koskevia lausuntoja.

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin ilmoituksia, kanteluita ja avunpyyntöjä, jotka koskivat 1 738 (1 818) alaikäistä lasta (lukuun eivät sisälly valvonnassa olevat lapset). Ilmoitetuista sijoitettiin kodin ulkopuolelle kasvatettaviksi 768 (838) lasta eli 44 (46) %.

Lastenhuollon uudet huoltotoimenpiteet v. 1971

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta												Kaikkiaan		
	—6		7—12		13—15		16—17		18—		Tunte- maton				
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yht.
<i>Avohuolto</i>															
Tutkimus, neuvonta, ohjaus	481	429	284	252	91	114	27	38	6	11	4	1	893	845	1 738
Suojeluvalvonta	29	29	21	24	9	11	—	—	—	—	—	—	59	64	123
Taloudellinen avustaminen	100	74	36	25	13	27	10	14	7	22	—	—	166	162	328
Annettu lausunto viraston ulkopuo- lelle	89	89	73	71	21	18	5	11	5	8	—	—	193	197	390
Muu toimenpide	15	21	11	10	6	6	—	1	—	—	—	—	32	38	70
Yhteensä	714	642	425	382	140	176	42	64	18	41	4	1	1 343	1 306	2 649
<i>Sijaishuolto</i>															
Orpo	—	3	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3	4	7
Hylätty	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Luovutussopimuksella Lsl 11 § ...	64	51	27	8	6	4	—	—	—	—	—	—	97	63	160
Päätöksellä vastoin vanhempien tahtoa Lsl 12 §	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Väliaikaisesti vanhempien suostu- muksella Lsl 9 § c	205	202	62	46	77	19	1	—	—	—	—	—	285	267	552
Vain sijoitettu Lsl 19 §	7	24	1	2	3	1	—	—	—	—	—	—	11	27	38
Jälkihuolto	—	—	—	—	—	—	3	5	—	—	—	—	3	5	8
Yhteensä	277	281	92	58	27	24	4	5	—	—	—	—	400	368	768
Siitä sekä avo- että sijaishuoltoa saaneet	16	16	10	10	3	5	—	—	—	—	—	—	29	31	60

Sijaishuolto

Perhehoitoon sijoitettuja oli kertomusvuoden päättyessä 1 526 (1 669). Näistä maaseudun kodeissa 1 292 (1 441) ja Helsingissä 234 (228). Sijoitus perhehoitoon muodostaa eräänlaisen avo- ja laitoshuollon raja-alueen. Juridisesti se kuuluu sijoitustoiminnan ja sijaishoidon piiriin. Olosuhteet, joissa perhehoitoon sijoitetut lapset ovat, lienevät kuitenkin lähinnä verrattavissa normaaliin perhe-elämään.

Perhehoitoa varten toimistolla oli käytettävissään kaksi johtavaa huoltotarkastajaa ja 12 perhehoidontarkastajaa, jotka toimivat maaseutupiireissä alueellisen jaon pohjalla. Helsingin kaupungin alueella vastavasta tehtävästä huolehtivat ao. piirien huoltotarkastajat. Yksi perhehoitotyössä olevista tarkastajista suoritti yksinomaan sijoituskotien hankintaan liittyviä tehtäviä ja yksi tämän kentän ja osittain muunkin

lastenhuoltotoimiston työn tiedotus- ja suhdetoimintatehtäviä.

Vuoden aikana julkaistiin kaupunginhallituksen myöntämän määrärahan turvin sijoituskodeille ja asiamiehille tarkoitettua Me yhdessä -lehtistä.

Sijaisvanhemmille järjestettiin kertomusvuonna eri puolilla Suomea (Hämeenlinna, Jyväskylä, Seinäjoki, Forssa) tiedotus- ja neuvottelutilaisuuksia, joihin osanotto oli varsin runsasta ja innostunutta. Kokousten järjestämistä suunnitellaan edelleen jatkettavaksi kerran kuukaudessa eri paikkakunnilla järjestetyin tilaisuuksin.

Sijaisvanhempia on yritetty innostaa perustamaan ainakin suurimmissa sijoituskunnissa sijaisvanhempien kerhoja tai yhdistyksiä yhteisten ongelmien pohtimista varten.

Perhehoidon valvonnasta huolehtivilla työntekijöillä oli keskimäärin 125 (170.7) lasta valvottavanaan. Huolimatta viime vuosien

työvoimalisäyksestä on valvottavien määrä tehokasta työtä ajatellen edelleen kaksi kertaa liian suuri.

Perheensijoitustyöntekijöillä oli tukenaan kerran viikossa apulaislastenhuollontarkastajan johdolla kokoontuva erityinen työryhmä.

Toimistolla oli perhesijoitustoimintaa varten käytettävissään palkattuja paikallisia miehiä 46 kunnassa. Toimintavuoden aikana Hattula tuli paikallisia miesten toiminnan piiriin ja Viljakkala jäi pois. (Ks. ed. v:n toimintakertomus).

Asiamiehille järjestettiin vuoden aikana yksi kokous, jossa heidän omaan asemaansa liittyvien asioiden ohella keskusteltiin lasten ja nuorten kasvatuksellisista kysymyksistä.

Laitoshuolto. Sosiaalihojjesäännön edellyttämää lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten sekä vajaamielislaitosten kasvatuksellista ja huollollista valvontaa suorittivat lastenhuollontarkastaja, apulaislastenhuollontarkastaja, tarkastaja (virka perustettu kertomusvuoden alussa) ja vajaamielishuoltaja. Apulaislastenhuollontarkastajalla ja tarkastajalla oli apunaan tässä tehtävässä yksi huoltotarkastaja ja nuorisokotien osalta kaksi huoltotarkastajaa.

Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset henkilökuntineen ovat omalta osaltaan joutuneet kokemaan yhteiskunnallisten muutosten ja tasapainottomuustilojen paineen. Kasvatustavoitteita on jatkuvasti jouduttu tarkistamaan ja tarkastelemaan. Myös laitosten henkilökunnan asemaa ja oikeuksia on eri yhteyksissä tarkasteltu. Erityisesti lastensuojelun toimitusjohtajan asettamissa ohjesääntö- ja laitosuunnittelutoimikunnissa on otettu kantaa näihin kysymyksiin.

Kertomusvuoden lopulla pääsi eräs lastensuojelutoimen vanhimmista laitoksista, Hyvösen lastenkoti, muuttamaan uusiin sitä varten rakennettuihin tiloihin Käpylän kaupunginosassa. Laitos toimii nyt 4-osastoisena 32-paikkaisena lastenkotina.

Lastenhuoltotoimisto sijoitti kertomusvuonna turvattomia lapsia ja nuoria yhteensä

52 laitokseen. Näistä 17 oli kaupungin omia, viisi toisten kuntien omistamia laitoksia ja loput eri yhdistysten, järjestöjen ja säätiöiden omistamia laitoksia. (Lukuihin eivät sisälly vajaamielisten sijoitukset, joista tuonempana). Lisäksi sijoitettiin lapsia ja nuoria tutkimusta ja hoitoa varten Lastenlinnaan ja sairaaloiden lasten- ja nuorisopsykiatrisille osastoille.

Kysymys lapsikroonikoiden laitoshoidosta oli edelleen ratkaisematta. Lastenhuoltolaitoksissa jouduttiin hoitamaan useita lapsia ja nuoria, joiden oikea sijoituspaikka olisi ollut sairaala.

Jälkihuolto

Lakisääteinen turvattomien lasten huolto päättyy lapsen täytettyä 16 vuotta. Helsingin lastensuojelutoimen piirissä on kuitenkin jo kauan todettu mainittu ikäraja useissa tapauksissa liian matalaksi. Niinpä nuorten koulunkäynnin ja ammatti- tai oppikouluopintojen saattamiseksi loppuun on huoltoa usein jatkettu ohi tämän ikärajan eli huostaanoton päätyttyäkin.

Kertomusvuoden lopussa oli jälkihuoltoa saavia yhteensä 339 (277) nuorta. Heidän lisäksi annettiin useille nuorille tilapäistä, lyhytaikaista tukea.

Jälkihuoltoa saavista oli laitoshoidossa 133 (122), perhehoidossa 187 (139) ja itsenäisesti asuvia 19 (16). Heistä jatkoi koulunkäyntiä 283 (229), työssä kävi 47 (45), 4 (2) ei ollut työssä eikä koulussa ja 1 (1) oli sairaalahoidossa.

Lienee odotettavissa, että jälkihuollossa olevien määrä lisääntyy yleisen koulutusajan pidentyessä ja jatkokoulutustarpeen tullessa yhteiskunnassa nykyistä yleisemmin hyväksytyksi.

Jälkihuoltotyötä hoiti toimistossa yksi huoltotarkastaja apunaan kaupunki- ja maaseutupiirien tarkastajat ja laitosten sosiaalityöntekijät.

Vajaamielishuolto

Kertomusvuoden aikana tunnettiin vajaamielishuollossa jo vuosia jatkunut laitospaikkapula erityisen vaikeana. Oman keskuslaitoksen toteutuminen ei ehtinyt kuluneenakaan vuonna rakennustoiminnan aloittamiseen saakka.

Kuusaan keskuslaitoksesta kahtena edellisenä vuonna tilapäiskäyttöön saatujen 26 paikan osalta sijoitusten jatkuminen kävi epävarmaksi. Laitoksen taholta ilmoitettiin keväällä, että helsinkiläisiä huollettavia olisi vähitellen ryhdyttävä siirtämään pois, koska jäsenkunnat tarvitsevat paikat käyttöönsä odotettua nopeammin.

Tässä vaiheessa neuvoteltiin tilapäispaikkojen saannista Antinkartanon keskuslaitoksesta. Sinne voitiin sijoittaa kesän kuluessa 13 huollettavaa ja 11 osalta sijoitus saattoi jatkua ohi vuoden vaihteen.

Kaupungin omassa laitostoiminnassa jouduttiin vajaamielisiä hoitavan Malmin lastenkodin osalta uuteen tilanteeseen paloviranomaisten todettua 28.6. suorittamassaan tarkastuksessa, ettei lastenkoti täytä palo- ja henkilöturvallisuuden vaatimuksia. Tästä johtuen lastenkoti siirrettiin 19.7. Teinilän tiloihin tämän laitoksen vuorostaan siirtyessä Sofianlehtoon.

Päivähuoltoloiden osalta käytettävissä oleva paikkamäärä pysyi ennallaan. Jo edellisenä vuonna oli Vaihetyökeskusta laajennettu 135 paikkaiseksi, mutta uusien tilojen muutostyöt suoritettiin loppuun ja toiminta näissä tiloissa alkoi vasta kertomusvuonna.

Laitospaikkavaikeuksien keskellä on erityisesti pyritty tehostamaan avohuoltoa. Vajaamielisneuvolassa oli kertomusvuonna 314 käyntiä ja huoltotarkastajat hoitivat neuvolakäynteihin liittyvien tapausten lisäksi 159 tutkimustapausta.

Yhteistyö molempien kieliryhmien vanhempain yhdistysten, Kehitysvammatuki 57:n ja De Utvecklingsstördas Väl -yhdistyksen kanssa on ollut myönteistä. Viime mainitun yhdistyksen Tallbon päivähuoltolassa oli kertomusvuonna Helsingin kaupungin käytössä 10 paikkaa. Kehitysvammatuki 57:n asuntolatoiminta jatkui edellisen vuoden tapaan siten, että sekä 12-paikkainen poikien ja miesten Omakoti-asuntola että 7-paikkainen tyttöjen ja naisten Maijala olivat koko vuoden ajan täynnä. Yhdistyksen järjestämä kerho- ja muu vapaa-ajan toiminta tehostui entisestään ja sitä tuettiin luovuttamalla kerhojen käyttöön päivähuoltoloiden tiloja.

Aula-työkodin kannatusyhdistyksen omistamassa työkodissa on edelleen ollut 50 helsinkiläistä.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Helsingin ja Uudenmaan piirit järjestivät kehitysvammaisille musiikkiterapialeirin, johon osallistui 8 helsinkiläistä.

Helsingin seurakunnat ovat myös kertomusvuonna suorittaneet avohuoltoa tukevaa työtä.

Henkilöstön koulutustoiminta on ollut vajaamielishuollon alalla edelleen vireätä ja monet avo- sekä laitoshuollon työntekijät osallistuivat alan kursseihin ja koulutustilaisuuksiin.

6. Suojelukasvatustoimisto

Päihdeongelmat ovat yleistyneet ja vaikeutuneet nuorison keskuudessa. Tämä on aiheuttanut alan kysymysten entistä suuremman painottumisen sekä tukipalveluissa että sijaishuollossa. Uuden huumausainelain valmistelun yhteydessä suojelukasvatustoimis-

ton asiantuntemusta kuultiin eduskunnan valiokunnassa. Vuoden 1971 aikana saatiin uusi myrkkylaki ja siihen liittyen erinäisten nuorison kannalta tärkeiden aineiden, ennen kaikkea tinnerin kauppaa on ryhdytty joulukuusta 1971 lähtien kontrolloimaan. Päihde-

kysymyksissä lastensuojeluvirasto on ollut erityisen paljon yhteistoiminnassa yksityisten päihdehuoltoon suorittavien järjestöjen kanssa, jotka kokeilutoiminnallaan ovat merkittävästi edistäneet kehitystä. Kuitenkin alle 18-vuotiaiden päihdeongelmaisten huollon painopiste on 90 %:sti ollut lastensuojeluvirastossa.

Kriminaalipolitiikkaan liittyvissä tehtävissä toimisto on edelleen ollut monipuolisessa yhteistyössä Kriminaalihuolto r.y:n kanssa. Yhdistyksen asiamiehet suorittivat pääasiallisesti lautakunnan edustuksen nuoria rikoksentekijöitä koskevilla asioilla tuomioistuinten sekä laativat henkilötutkinnat ja huolehtivat ehdollisesti tuomittujen nuorten valvonnasta.

Sisäasiainministeriö on antanut ohjeet rangaistusmääräysmenettelyn käytöstä alle 18-vuotiaita syytettyjä koskevilla asioilla. Tämä on helpottanut lastensuojeluviraston osuutta rikostutkimukseen liittyvissä tehtävissä.

Toimiston työssä näyttäytyy tietty nuorisopoliittinen marginaaliryhmä, joka on huollon tarpeessa, mutta johon mitkään käytettävissä olevat toimenpiteet eivät sellaisenaan sovellu. Näissä olosuhteissa ei toimisto ole voinut auttaa kaikkia sen apua pyytäviä asiakkaita. Toisaalta on olosuhteiden pakosta kehittynyt toimintaa, jota voimassa olevassa, vanhentuneessa nuorisonhuoltoon koskevassa säännöstössä ei varsinaisesti tunneta. Sellaista toimintaa on mm. yksityisopetus sekä huollon jatkuminen tukipalveluina tai sijaishuoltana vielä senkin jälkeen kun lastensuojelulaissa mainittu ikäraja on ylitetty. Eriyisiä vaikeuksia on tuottanut psykiatristen sairaalapaikkojen saaminen Helsingin kaupungin sairaaloista.

Erikoisryhmänä on mainittava mustalaiset, joiden huoltoa valtio on olennaisesti tukenut. Mustalaisnuorten osuus suojelukasvatuksessa on lisääntynyt. Pelkästään maksullista huoltoa annettiin 22 mustalaisnuorelle, joista pääosa eli 15 oli laitos- tai perhehoi-

dossa. Mustalaisnuorten huollossa sijaishuollon osuus oli huomattavasti suurempi kuin suojelukasvatuksessa yleensä.

Avohuolto

Vastaanottoryhmä. Lastensuojeluviraston tutkittavaksi tulleiden henkilöiden määrä oli 3 106 (ed. v. 2 498). Lisääntymistä on ollut rikosasiain ja erityisesti päihdeongelmien takia hoitoon tulevien määrässä. Saapuneiden ilmoitusten lukumäärä oli yhteensä 5 148 (4 677). Näissä olosuhteissa suojelukasvatus-toimiston vastaanottoryhmä ja siihen kuuluva ensihuolto eivät ole voineet selvittää tehtävistään, vaan esitutkintavaiheeseen liittyvät tukipalvelut ovat tulleet epätasaisesti asiakspiiriin hyväksi.

Vastaanottoryhmän työssä on entistä enemmän siirrytty palveluperiaatteeseen, jonka mukaan asiakasperheiden kanssa ryhdytään yleensä työskentelemään vain mikäli nämä pyytävät lastensuojeluviraston palveluja. Muissa tapauksissa ryhdytään toimintaan ainoastaan pakottavan tarpeen vaatiessa.

Aluekuraattorit. Koulunkäyntiin liittyvät ongelmat ovat entistä enemmän näyttäytyneet aluekuraattorien työssä siitä huolimatta, että toimistoon on kuulunut kaksi varsinaista koulukuraattoria. Tilanteen ratkaisemiseksi aluekuraattorit ovat enenevässä määrin joutuneet järjestämään yksityisopetusta kouluvaikeuksia osoittaneille, vaikeasti sopeutuville oppilaille, mm. mustalaislapsille. Aluekuraattorit ovat entistä enemmän olleet yhteistoiminnassa yksityisten järjestöjen ja asiaa harrastavien kansalaispiirien kanssa. Niinpä on osallistuttu neuvotteluihin, joita eri kaupunginosissa on järjestetty nuorison ongelmista. Alullepanijoita näissä neuvotteluissa ovat olleet osittain koulut, osittain järjestöt tai seurakunnat. Laajasalossa pidettiin vuoden kuluessa kaksi eri neuvottelua sekä Jakomäessä, Roihuvuoressa ja Vuosaaressa yksi. Täten kuraattorit ovat saaneet tärkeitä

informaatiota eri alueiden ongelmista ja ovat tulleet laajemmin tunnetuiksi alueella asuvien henkilöiden keskuudessa. Useat tukipal-

veluja suorittavat kuraattorit ovat saaneet koulutusta perheterapiassa ja ovat voineet toteuttaa perheterapian periaatteita työssään.

Suojelukasvatuksen uudet huoltotoimenpiteet v. 1971

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta												Kaikkiaan		
	—6		7—12		13—15		16—17		18—		Tunte- maton		Poikia	Tyttöjä	Yh- teensä
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T			
<i>Avohuolto</i>															
Tutkimus	6	4	176	35	481	302	933	424	425	159	15	5	2 036	929	2 965
Neuvonta ja ohjaus	—	—	43	6	142	79	122	53	37	12	3	1	347	151	498
Suojeluvalvonta	—	—	14	7	48	19	57	35	30	16	—	—	149	77	226
Muu valvonta	—	—	9	4	20	5	50	19	64	19	—	—	143	47	190
Taloudellinen avustaminen	—	—	23	5	84	43	117	91	69	44	—	—	293	183	476
Ansioytöä koskeva toimenpide	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sosiaalinen oikeusapu	—	1	17	—	69	45	236	104	57	26	2	1	381	177	558
Henkilötutkinta tuomioistui- melle	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	2
Toimittaminen lääkärin tai psy- kologin tutkimukseen	—	—	6	1	16	3	1	3	—	2	—	—	23	9	32
Koulunkäynnin järjestäminen	—	—	3	2	8	—	—	1	—	—	—	—	11	3	14
Toimittaminen kotikuntaan	—	—	8	4	24	43	32	45	7	18	—	1	71	111	182
Toimittaminen polikliiniseen hoitoon	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	2	1	3
Annettu lausunto viraston ulko- puolelle	—	—	2	—	—	—	4	2	1	1	—	—	7	3	10
Muu toimenpide	1	—	19	4	74	54	156	79	57	23	4	—	311	160	471
Yhteensä	7	5	320	68	967	594	1 709	856	748	321	24	8	3 775	1 852	5 627
<i>Sijaishuolto</i>															
Orpo Lsl 9 § 1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
Hylätty Lsl 9 § 1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Luovutussopimuksella Lsl 11 § Päätöksellä ilman vanhempien suostumusta Lsl 12 §	—	—	1	1	7	6	10	8	3	—	—	—	21	15	36
Väliaikaisesti vanhempien suos- tumuksella Lsl 9 § c	—	—	16	1	28	20	16	12	2	2	—	—	62	35	97
Vain sijoitettu Lsl 19 §	—	—	5	3	20	10	20	23	6	6	—	—	51	42	93
Yhteensä	—	—	23	5	56	39	46	45	12	8	—	—	137	97	234
Siitä sekä avo- että sijaishuolto- saaneet	—	—	17	2	37	36	42	27	7	6	—	—	103	71	174

Toimistolla oli edelleen kaksi *koulukuraattoria*, jotka työskentelivät Aleksis Kiven ja Vallilan kouluissa. Koulukuraattorien työn määrä on lisääntynyt. Nuorten ja heidän vanhempiensa aloitteenteko huoltosuhteen syntymisessä on tullut koulukuraattorityössä yhä yleisemmäksi. Tämä on merkinnyt koulukuraattorityön ehkäisevän luonteen lisääntymistä. Samaa merkitsee koulukuraattorityön painopisteen siirtyminen alempiin vuosi-

luokkiin. Toimintaa selostetaan lähemmin suomenkielisten kansakoulujen toimintaker-
tomuksessa. Varsinaisen koulukuraattorityön lisäksi toimisto on suorittanut yhtenä päivänä viikossa konsultoivaa koulukuraattorityötä Myllypuron kansakoulussa. Lastensuojeluvirasto on tehnyt lukuisia aloitteita koulukuraattorityön laajentamiseksi, mikä ei kuitenkaan kertomusvuonna johtanut mihinkään tuloksiin.

Sijaishuolto

Sijaishuollon osuus tukipalveluihin verrattuna on ollut vähenemään päin. Kertomusvuonna sijaishuoltopäivien lukumäärä kuitenkin jonkun verran lisääntyi, mutta perhehoidon osuus sijaishuollossa kohosi huomattavasti ollen kertomusvuonna lähes 25 % hoitopäivistä.

Sijaisperheet ovat sijainneet pääasiallisesti Helsingin ulkopuolella ja uusia sopivia perheitä on varsin hyvin onnistuttu saamaan. On syntynyt hyvää yhteistyötä näiden paikkakuntien koulujen ja psykiatrisen huollon kanssa. Toiminta on kehittynyt yhä enemmän terapeutiksi. Perhehoito on suojelukasvatuksessa tullut myös asiakaspiirien tietoisuuteen, mistä johtuu, että nuoret ja heidän vanhempansa ovat itse tehneet perhehoitoa koskevia ehdotuksia. Perhehoidon tulokset ovat olleet merkittäviä.

Laitoskuraattorit ovat jälkihuollossa työskennelleet samojen menetelmien mukaan kuin aluekuraattorit. Outamon vastaanotto-

kodin entisten oppilaiden piiristä koottu hoidollinen ryhmä on toiminut laitoskuraattorin ja Outamon vastaanottokodin ohjaajan ohjauksessa lastensuojeluvirastossa. Huolimatta siitä, että laitoshuolto on voinut kehittyä entistä enemmän omavaraiseksi, on laitoskuraattoreilla ollut yhtä runsaasti kuin aikaisemmin tehtäviä myös valtion koulukotien oppilaiden kanssa, koska koulukodeissa hoitoajat ovat lyhentyneet, oppilasvaihto lisääntynyt ja jälkihuoltotehtävät laajentuneet.

Lastensuojeluviraston johtava huoltotarkastaja on ollut kaupungin edustajana Helsingin sotilaspiiriin *kutsuntalautakunnassa*, ja täten on voitu vaikuttaa merkittävästi nuorten asevelvollisuuden suorittamisen tarkoituksenmukaiseen järjestelyyn samoin kuin auttaa asevelvollisia heille kuuluvien sosiaalipalvelujen hyväksikäytössä.

Toimistotyö on olennaisesti lisääntynyt ja toimistohenkilökunta on osallistunut asiakaspalveluun yhteistoiminnassa sosiaalityöntekijöiden kanssa.

Suojelukasvatustoimiston valvonta v. 1971

	Suojeluvälvonnassa		Lastenhuollon jälkilvalvonnassa tai perhehoitoon sijoitettuja		Valvottavia kaikkiaan		
	Valvojan ollessa				Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
	lastensuojeluviranomainen	yksityinen henkilö	lastensuojeluviranomainen	yksityinen henkilö			
Jäljellä v:sta 1970	133	19	161	4	216	101	317
V. 1971 valvontaan tulleita	96	6	92	1	136	59	195
Näistä:							
Muutti toiselle paikkakunnalle, vihittiin avioliittoon, kuoli tai valvonnan enimmäisaika päättyi	28	3	52	—	57	26	83
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	29	6	9	—	29	15	44
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin jälleen lastenhuoltolaitoksiin	24	2	29	—	39	16	55
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	4	—	—	3	6	1	7
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolautakunnan alkoholisti- ja irtolaishuolto-osaston huollettavaksi	6	2	1	—	9	—	9
V:een 1972 jääneitä	138	12	162	2	212	102	314
Yhteensä	229	25	253	5	352	160	512

7. Sosiaalilääkärin toimisto

Vuosi oli sosiaalilääkärin toimiston kuudestoista toimintavuosi. Kuten aikaisemminkin se sai kaikki tehtävänsä Helsingin kaupungin lastensuojelutoimen piiristä avo- tai laitoshuollon virkailijoiden aloitteesta ja suosituksesta. Pääosa toiminnasta on ollut n.s. asiakaskesteistä konsultaatiota, jolloin lapsi tai nuori ja hänen huoltajansa ovat käyneet tutkimuksessa, mihin perustuva tilanteen arvio on neuvottelussa ja useimmiten myös kirjallisesti toimitettu lähettäjälle jatkotoimenpiteiden suunnittelua tukemaan. Osa tutkituista on jäänyt hoitoon sosiaalilääkärin toimistoon. Jossain määrin on harjoitettu myös n.s. työntekijäkesteistä konsultaatiota, jolloin lastensuojeluvirkailija on esittänyt oman asiakkaansa hoidossa ilmeneviä ongelmia ilman asiakkaan käyntiä sosiaalilääkärin toimistossa. Selvää rajanvetoa työohjauksen ja mielenterveyskonsultaation välillä on vaikea vetää tilanteesta, jolloin työohjauksen mahdollisuutta ei vielä ole riittävästi.

Noin puolet sosiaalilääkärin toimiston työntekijöiden työajasta meni avohuollon piiristä tulevien asiakkaiden tutkimus-, hoito- ja konsultaatiotyöhön. Laitokset saivat tarvitsemansa psykiatrin palvelut toimiston psykiatreilta. Tämä toiminta vaihteli laitosten luonteesta ja tilanteesta riippuen varsin kiinteästä hoidollisesta — lääkkehoidot, psykoterapia — työpanoksesta verrattain harvoin käynteihin. Laitosten psykologiset tehtävät hoidettiin osaksi laitosten omien, osaksi sosiaalilääkärin toimiston psykologien toimesta.

Yleisiin lastensuojelutehtäviin, toimikuntiin ja koulutustehtäviin osallistui sosiaalilääkärin toimiston työntekijöitä. Sosiaali-

lääkäri kuului sosiaalihallituksen asettamaan työryhmään, jonka tehtävänä oli koulutuskasvatusneuvoloiden kokonaissuunnitelman laatiminen.

Vuoden aikana toimistoon ilmoitettiin 1 050 lasta tai nuorta. Lähettäjien mukaan nämä jakaantuivat seuraavasti:

lastenhuoltotoimistosta	511
vajaamielishuolto-osastosta	236
suojelukasvatustoimistosta	236

Yleisimpänä sosiaalilääkärin toimistoon suositamisen syinä olivat korostuneet psyykkisen sairauden oireet, päihdeongelmat, koulunkäyntiin ja ammattiin hakeutumiseen liittyvät vaikeudet. Tutkimuskäyntejä oli 1 211.

Hoitotyössä suositeltiin yksilöterapian ohella enenevässä määrin perheterapiaa, jota kertomusvuonna annettiin 30 perheelle. Kaikkiaan oli hoidossa 84 henkilöä, joilla hoitokertoja 1 641. Laitos- ja kotikäyntejä tehtiin 801.

Sosiaalilääkärin toimiston piirissä on koettu tarvetta tehtävien uudelleen arviointiin jatkuvasti kehittyvän lastensuojelutoimen piirissä. Yhteistyön muotoja on pyritty saamaan mahdollisimman joustaviksi. Vuoden loppupuolella lastensuojelun toimitusjohtaja sosiaalilääkärin aloitteesta kutsui koolle neuvotteluryhmän, jossa lastensuojelukentän eri toimialueet ovat edustettuina. Ryhmän tarkoituksena on pohtia sosiaalilääkärin toimiston asemaa ja tehtäviä. Sen työskentelyä on suunniteltu jatkettavaksi v. 1972, jolloin kasvatusneuvolalain voimaantulo aiheuttaa ohjesäännön tarkistamista.

8. Elatusaputoimisto

Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tieto-

jen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin

kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus. Jos elatusvelvolliseksi makaajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen, otettiin lapsen äidin pyynnöstä tai viran puolesta elatusvelvollista vastaan haaste.

Elatusvelvollisuus selvitettiin asianosaisen keskinäisellä sopimuksella 221 (254) tapauksessa ja tuomioistuimen päätöksellä 93 (107) tapauksessa, joista 10 (15) kanne hylättiin.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain perusteella haettiin kantajana esiintyvän äidin puolesta 77 (76) tapauksessa maksutonta oikeudenkäyntiä; hakemuksista hyväksyttiin 70 (73) ja hylättiin 7 (3).

Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 270 (269) kertaa. Lisäksi lastenvalvoja esiintyi lastensuojelulautakunnan edustajana 5 (5) kertaa. Toisten kuntien lastenvalvojien puolesta esiinnyttiin oikeudessa 10 (7) kertaa.

Kuluneena vuonna perittiin elatusmaksuja kaikkiaan 3 229 246 mk.

Muille sosiaaliviranomaisille annettiin virka-apua lastenvalvojan toimialaan kuuluvissa tehtävissä 110 (111) tapauksessa.

Työlaitosesityksiä teki elatusapujaosto Uudenmaan lääninhallitukselle avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten osalta 52 (41) ja avioliitossa syntyneiden lasten osalta 147 (128) tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 169 (165) tapauksessa. Päätöksistä oli hylkääviä 37 (18). Huoltoapulain 42 §:n perusteella käsiteltiin elatusapujaos-
tossa työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten 140 (144) työloma-anomusta. Työlaitospäätöksen täytäntöönpano päättyi 37 (34) tapauksessa lapsen täytettyä 18 vuotta. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä saatiin 40 (25), joista 12 (7) hylkäävää.

Työlaitospäätösten avulla perittiin 411 030 mk.

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luetteloon merkittiin elatusaputoimistossa vuoden aikana 650 lasta ja poistettiin 634 lasta. Kun v:lta 1970 siirtyi 4 593 tapausta,

oli v:n 1971 lopussa 4 609 lasta luettelossa.

Ottolapsiksi hyväksyttiin 69 lastenvalvojan luetteloissa ollutta avioliiton ulkopuolellä syntynyttä lasta.

Tunnustettuja lapsia oli 682.

Aviottomien lasten vanhempien siviilisääty lapsen syntyessä

Siviilisääty	Äiti	%	Elatus- velv.	%	
Naimattomia	3 769	81.8	1 852	40.2	
Leskiä ja laillisesti eronneita	603	13.1	555	12.0	
Naimisissa olevia	237	5.1	1 277	27.7	
Tiedot puuttuvat	—	—	925	20.1	
Yhteensä		4 609	100.0	4 609	100.0

Aviottomien lasten vanhempien ikä lapsen syntyessä

Ikä, vuotta	Äiti	%	Elatus- velv.	%	
15	25	0.5	4	0.1	
16—19	847	18.4	286	6.2	
20—24	1 879	40.8	1 191	25.8	
25—29	952	20.7	1 023	22.2	
30—34	509	11.0	577	12.5	
35—39	290	6.3	357	7.8	
40—44	96	2.1	197	4.3	
45—49	11	0.2	112	2.4	
50—	—	—	81	1.7	
Tiedot puuttuvat .	—	—	781	17.0	
Yhteensä		4 609	100.0	4 609	100.0

Elatusavun ennakkoa koskevia hakemuksia jätettiin elatusaputoimistoon v:n 1971 aikana 754 (786), joista lautakunta hylkäsi 49 (47), koska lainmukaiset edellytykset ennakon suorittamiselle puuttuivat, sekä lakkautti ennakon suorittamisen 472 (392) tapauksessa samasta syystä.

21. Lastensuojelutoimi

Ennakkoa suoritettiin 4 518 (4 193) avioliitosta syntyneestä lapsesta 2 909 (2 765) nostajalle yhteensä 1 937 958 (1 781 270) mk. Ennakon korvausta perittiin 1 114 (1 042) elatusvelvolliselta 362 593 (344 010) mk.

Ennakkoa maksettiin 1 197 (1 238) avioliiton ulkopuolella syntyneestä lapsesta 1 173 (1 096) huoltajalle yhteensä 477 000 (443 433) mk. Suoritetun ennakon korvaukseksi perittiin 591 (563) elatusvelvolliselta yhteensä 140 079 (123 741) mk.

Ennakkoa suoritettiin siis kaikkiaan 4 096 (3 861) nostajalle 5 715 (5 431) lapsesta yhteensä 2 414 958 (2 224 703) mk.

Ennakon korvausta perittiin siis yhteensä 502 672 (467 751) mk. Toimistolle kuului 4 512 perhekohtaista perimistapausta.

Uudenmaan lääninhallitus on nojautuen elatusavun ennakosta annetun lain 17 §:ään v:n 1971 kuluessa tekemillään päätöksillä määrännyt, että 136 (115) elatusvelvolliselta saadaan korvaus suoritetusta ennakosta jättää perimättä.

Ennakon korvaamisesta vapauttamisen perusteet

	Tapauksia mk	
Elatusvelvollisen		
sairaus	4	4 351
kuolinpesän varattomuus ...	45	63 037
työkyvyttömyys	39	58 953
asepalvelus	2	831
Elatusvelvollinen vaarantaisi mahd. itsensä ja omaistensa elättämisen	46	86 777
Yhteensä	136	213 949

Lääninhallitus hylkäsi 11 (5) elatusvelvollisen anomuksen vapautua korvaamasta suoritettua ennakkoa.

Elatusaputoimisto on v:n 1971 kuluessa 135 (122) tapauksessa antanut lausuntoja ja selvityksiä Uudenmaan lääninhallitukselle elatusvelvollisten hakemuksista, jotka koskivat vapautumista korvaamasta suoritettua ennakkoa.

Lastenvalvojan rahavarat ja tilitapahtumat v. 1971

	Tulot		
	Aviottomien lasten puolesta mk	Avio- lasten puolesta mk	Yhteensä mk
Siirto v:sta 1970:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	45 123
Valvottujen säästötilien saldo	211 879	307	212 186
Lapsille perityt elatusmaksut	1 429 448	926 374	2 355 822
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	339 764	10 195	349 959
Peritty elatusavunennakkoa	140 079	362 593	502 672
Kuntien tilittämät ennakkokorvaukset	6 281	14 513	20 794
Rahatoimiston Kallion osastolta elatusavunennakkojen maksamiseen	—	—	1 905 000
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	7 990	1 388	9 378
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset	7 197	4 142	11 339
Korkotuloja	11 960	14	11 974
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	351
		Yhteensä	5 424 598

Menot

Huoltajille suoritettujen lasten elatusmaksut	1 462 222	927 784	2 390 006
Kaupungille suoritettujen hoitomaksujen korvaukset	339 764	10 195	349 959
Maksettu elatusavunennakkoa	477 000	1 937 958	2 414 958
Ennakkokorvaukset kunnille	3 180	8 142	11 323
Kaupungille suoritettujen oikeuskulujen korvaukset	658	83	741
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	351
Siirto v:een 1972:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	26 785
Valvottujen säästötilien saldo	210 154	345	210 499
		<u>Yhteensä</u>	<u>5 424 598</u>

9. Väestöasiaintoimisto

Äitiysavustukset. Lastensuojeluviraston lisäksi otti äitiysavustushakemuksia vastaan 35 neuvolaa, yhteensä 45 neuvolapiirissä. Virastoon jätettiin 92 (99) ja neuvoloihin 6 660 (6 922) hakemusta.

Väestöasiainjaosto käsitteli yhteensä 6 752 (7 021) äitiysavustushakemusta. Näistä hyväksyttiin 6 715 (6 966), joista aviottomia 561 (518) ja hylättiin 37 (55), joista aviottomia 13 (20).

Äitiysavustusten mukaiset tarkastuksissa käynnit

Raskaus- kk	v. 1970	v. 1971
IV tai aikaisemmin	6 772	6 532
V	75	54
VI	73	68
VII	34	35
VIII	33	30
IX	14	15
X	8	6
Ei tarkastuksia ennen synnytystä	12	12
Yhteensä	7 021	6 752

Avustus myönnettiin 6 518 (6 760) sellaiselle hakijalle, jotka olivat käyneet lain määräämässä tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä sekä 197 (206) hakijalle, jotka olivat esittäneet pätevän syyn laiminlyönteinsä.

Tarkastuksessa käynnit IV raskauskuukaudessa tai aikaisemmin olivat 96,7 (96,5) % kaikista suoritetuista lain määräämistä tarkastuksessa käynneistä.

Kertomusvuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja kertomusvuoden aikana myönnettyjä anomuksia yhteensä 400 230 (354 750) mk. Näistä oli luontoisavustuksia 290 170 (253 900) mk:n arvosta. Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Sosiaalihallitus myönsi kertomusvuoden äitiysavustusten maksamiseen ennakkoa 70 000 (70 000) mk.

Äitiysavustus oli kertomusvuonna 60 mk jokaista syntynyttä lasta kohti.

Perhelisät. Perhelisähakemuksia oli yhteensä 1 026 (1 149), joista hyväksyttiin 945 (1 064) ja hylättiin 81 (85). Veroylityksen takia hylättiin 64 (63) ja muusta syystä 17 (22). Hakemuksista oli toistamiseen käsiteltävänä perhelisäkorotuksen takia 520 ja lapsen syntymän tai muun syyn takia 14 (27).

Perhelisän määrä oli 92 (76) mk lisään oikeutettua lasta kohti. Lisä myönnettiin harkinnan perusteella 163 (197) perheelle veroylityksestä huolimatta.

Perhelisää saaneella 931 (1 037) perheellä oli lisään oikeutettuja lapsia yhteensä 3 750 (4 276), joista 3 576 (4 074) alle 16-vuotiaita ja 174 (201) koulunkäynnin perusteella huomioon otettuja 16-vuotta täyttäneitä lapsia.

Perhelisäperheet lapsiluvun mukaan

Lapsia perhettä kohden	Perheitä v. 1970 v. 1971		%
2	146	145	15.6
3	59	78	8.4
4	522	444	47.7
5	204	178	19.1
6	67	57	6.1
7	25	20	2.2
8	8	5	0.5
9	3	2	0.2
10	2	2	0.2
11	1	—	—
Yhteensä	1 037	931	100.0

Perhelisän saajista oli 660 (785) varsinaisia suurperheitä ja 271 (252) työkyvyttömiä perheitä.

Kertomusvuonna suoritetusta koko perhelisän määrästä 134 741 (123 633) mk:sta jaettiin suurille perheille 92 674 (91 542) mk ja työkyvyttömiä perheille 42 067 (32 091) mk.

Avustuksen suorituksessa käytettiin edelleenkin liikkeisiin suoraan annettuja osto-

osoituksia. Osan tarvikkeista hankkivat perheet itse esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen toimistoon.

Perhelisävaroista käytettiin asuin- ja talousrakennusten kunnostamiseen 1 123 (1 738) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 60 071 (53 297) mk, huonekaluihin ja sisustukseen 26 687 (23 290) mk, astioihin ja muihin taloustarvikkeisiin 14 229 (11 037) mk, pölynimureihin, jääkaappeihin, ompelu- ja pesukoneisiin 4 698 (5 997) mk, vaatetukseen 26 902 (28 062) mk ja muihin luontoissuorituksiin 1 030 (212) mk.

Sosiaalihallitus myönsi kertomusvuonna perhelisien maksamista varten ennakkoa 105 000 (105 000) mk.

Erityislapsilisät. Uusia erityislapsilisähakemuksia jätettiin kertomusvuoden aikana 550 (630), joista toisista kunnista siirrettyjä oli 27 (27). Hakemuksia hylättiin 85 (109).

Väestöasiainjaoston käsiteltävänä oli kertomusvuoden aikana 1 776 (1 944) erityislapsilisäasia. Näistä oli lain määräämiä tarkistuspäätöksiä 941 (947). Harkinnalla myönnettiin tai suoritusta jatkettiin veroylityksestä huolimatta 148 (175) nostajalle. Tapauksia, joissa erityislapsilisähakemus hylättiin tai tarkistuksen yhteydessä suoritus päätettiin lopettaa, oli 395 (350). Laissa säädettyjen edellytysten puuttumisen takia hylättiin anomus tai lakkautettiin suoritus 302 (269) tapauksessa, veroylityksen takia 39 (24), varallisuuden takia lapsen avuttomuudesta huolimatta 21 (2) sekä toisiin kuntiin siirtymisen takia 31 (35) tapauksessa.

Kertomusvuoden aikana lähetettiin 50 (55) avutonta lasta koskevaa ja kaksi muuta tulokintatapausta lausuntoineen sosiaalihallituksen ratkaistavaksi.

Erityislapsilisiä suoritettiin viimeiseltä neljännekseltä kaikkiaan 1 621 (1 594) lapsesta 1 162 (1 160) nostajalle yhteensä 88 872 (88 734) mk. Vuoden 1971 aikana suoritettiin kaiken kaikkiaan erityislapsilisiä 367 908 (368 046) mk.

*Erityislapsilisät suorittamisperusteen mukaan**Erityislapsilislain*

3 § 1 mom.

kohta:

	v. 1970	%	v. 1971	%
2 puoliorpous	11	0.7	11	0.7
3 au-lapsen elatus- avun puuttumi- nen	294	18.4	313	19.3
4 vanhempain kan- saneläke	954	59.9	986	60.8
Yhteensä	1 259	79.0	1 310	80.8

Asetuksen 3 § 1 mom.

kohta:

	v. 1971	%	v. 1970	%
1 sokeus	2	0.1	2	0.1
2 kuurous	58	3.6	45	2.8
3 raajavamma	33	2.1	34	2.1
4 vaikea kaatuma- tauti	14	0.9	13	0.8
5 syvä vajaamieli- syys tai mieli- sairaus	30	1.9	24	1.5
6 sokeritauti	136	8.5	123	7.6
6 sydänvika	3	0.2	2	0.1
6 keuhkoastma	9	0.6	11	0.7
6 muu avuttomuus	50	3.1	57	3.5
Yhteensä	335	21.0	311	19.2

Erityislapsilisän määrä oli avuttomien lasten kohdalla 92 mk ja muiden kohdalla 46 mk vuosineljänneksessä.

Kodinperustamislainoja ei v:n 1957 elokuusta lähtien ole myönnetty, koska valtion talousarviossa ei ole ollut tarkoitukseen määrärahaa.

Lapsilisät. Lapsilisän määrä oli kertomusvuonna yhdestä lapsesta 62 mk, toisesta 74 mk ja kolmannelta ja sitä seuraavista lapsista 88 mk. Kertomusvuoden aikana rekisteröitiin 5 384 (5 610) kokonaan uutta lapsilisätapausta. Sen lisäksi rekisteröitiin toisista kunnista siirrettyjä ja aikaisemmin rekisteröityihin perheisiin syntyneitä lapsia 2 855 (3 277).

Väestöasiainjaosto käsitteli vuoden aikana 1 684 (1 896) lapsilisää koskevaa asiaa. Jaoston valtuuttamat virkailijat ratkaisivat 8 239 (8 887) asiaa, joissa tehtiin myönteinen päätös lapsilisän maksamisesta tietystä lapsesta hänen lapsilislain 3 §:n 1 mom:ssa mainitulle huoltajalleen.

Lapsilisää määrättiin maksettavaksi kertomusvuoden kuluessa 29 430 475 (26 634 819) mk. Siitä palautettiin virheellisiä suorituksia tai oikeudettomasti nostettuja lapsilisiä 3 348 (6 272) mk sekä nostamatta jääneitä lapsilisän maksu- ja tililtäottokortteja yhteensä 77 967 (89 515) mk.

Lapsilisän saajat ja lapsiluvut

Vuosi- neljännes	Nostajia		Lapsia		Lapsia nostajaa kohti
	v. 1971	v. 1970	v. 1971	v. 1970	
I	67 694	68 576	109 564	112 374	1.62
II	67 204	68 555	108 457	111 694	1.61
III	66 843	68 167	107 583	110 892	1.61
IV	67 416	68 394	107 816	110 834	1.60

Näihin lukuihin sisältyy n. 1 000 tapausta, joissa lapsilisä on suoritettu kunnalle.

Lapsilisää nostaneiden yksityisten perheiden lapsiluku vuoden viimeisen neljänneksen aikana

Lapsia perhettä kohti	v. 1971	Nostajia %	v. 1970	v. 1971	Lapsia %	v. 1970
1	35 521	54.0	35 600	35 521	33.6	35 600
2	22 505	34.2	22 812	45 010	42.6	45 624
3	6 119	9.3	6 609	18 357	17.4	19 827
4	1 255	1.9	1 424	5 020	4.8	5 696
5	263	0.5	300	1 315	1.7	1 500
6	50		64	300		384
7	12		15	84		105
8	4		6	32		48
9	3		2	27		18
10	1		1	10		10
Yhteensä	65 733	100.0	66 833	105 676	100.0	108 812

Väestöasiaintoimisto maksoi kaiken kaikkiaan sosiaaliavustuksia 30 333 354 mk.

10. Asumuserosovittelut

Lastensuojelulautakunnan valitsemina toimi 6 lastensuojeluviraston työntekijää oman toimensa ohella asumuserosovittelijoina. Yhteensä 315 (276) avioparia sai päättyneen sovittelun jälkeen todistuksen, 36 (60) sovittelussa käynnyttä avioparia jatkoi avioliittoaan (ei todistusta). Sovittelussa käyneistä aviopareista oli 108 (83) lapsettomia, muilla oli yhteensä 407 (382) lasta. Sovittelijoilla oli vuoden aikana kaikkiaan 990 (936) neuvottelukertaa.

Päättyneet sovittelut

A. Aviopuolisojen uskontokunta		%
ev.lut. seurakunta	418 (378)	66
muut uskontokunnat .	15 (20)	2
siviilirekisteri	197 (154)	31

B. Avioliiton kesto

0—1 vuotta	15 (16)	5
2—5 »	117 (119)	37
6—10 »	76 (66)	24
yli 10 »	107 (75)	34

C. Aviomiehen sosiaaliryhmä

I	61 (37)	19
II	85 (89)	27
III	153 (136)	49
IV	16 (14)	5

II. Taloustietoja

Bruttomenot tilinpäätöksen mukaan

	mk
Lastensuojeluvirasto	5 229 000
Avohuolto:	
turvattomien alaikäisten sijoi-	
tus ja tilapäinen avustami-	
nen, lasten kesävirkestys ...	4 655 496
suojelukasvatusta tarvitsevien	
alaikäisten sijoitus ja tilapäi-	
nen avustaminen	420 575
vajaamielisten huolto	217 215
elatusavun ennakkojen poistot	—
Laitoshuolto:	
kaupungin lasten- ja nuorison-	
huoltolaitokset	15 272 401
kaupungin vajaamielislaitokset	2 029 781
turvattomien alaikäisten sijoi-	
tus vieraissa laitoksissa	5 585 037
suojelukasvatusta tarvitsevien	
alaikäisten sijoitus vieraissa	
laitoksissa	207 426
vajaamielisten sijoitus vieraissa	
laitoksissa	3 247 474
Järjestöjen avustukset	578 775
Käyttövarat	230 380
Yhteensä	37 673 560

Lastensuojelutoimen tulot

	mk
Valtionapu sosiaalilääkärin toimis-	
ton menoihin	98 500
Valtionapu vajaamielisten avo-	
huollon menoihin	42 000
Muut tulot	36 910
Korvaukset annetusta huollosta:	
valtiolta	2 995 502
vierailta kunnilta	173 406
yksityisiltä	2 703 883
vuokrat	60
Valtionapu:	
lastenkodeille	273 728
vajaamielislaitoksille	967 809
Ateriamaksut	108 950
Luontoisedut	83 970
Vuokrat	100 595
Muut tulot	199 993
Yhteensä	7 785 306

Kun tulot vähennetään bruttomenoista 37 673 560 mk:sta, kaupungin kassaa rasittavaksi nettomenoksi jää 29 888 254 mk eli 3 193 175 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Lisäksi esiintyi tilinpäätöksessä pääomamenoina laitosten perusparannuskustannuksia seuraavasti:

	mk
Sofianlehdon vastaanottokoti	1 853
Outamon vastaanottokoti	13 968
Hyvösen lastenkoti, Hyvölän kesä-	
siirtola	13 475
Riihenkulman lastenkoti	12 858
Oppilaskoti Toivola	9 239
Päivölän lastenkoti	10 000
Yhteensä	61 393

Avustukset

Kuten menoista ilmenee, jaettiin avustuksena lastensuojelujärjestöille yhteensä 578 775 mk, josta A-klinikkasäätiö sai 215 600 mk, Mannerheimin Lastensuojeluliitto 160 000 mk, Kriminaalihuolto r.y. 35 000 mk, Kehitysvammatuki 57 r.y. 3 500 mk, Suomen Valkonauhaliitto 10 000 mk ja 154 675 mk sellaiset järjestöt, jotka järjestivät kesävirkestystä helsinkiläisille lapsille. Lisäksi suoritettiin osuutena Kärkulla Centralanstalt-nimistä laitosta ylläpitävälle kuntainliitolle 54 000 mk ja Rinnekoti-Säätiölle 44 827 mk.

Rahastot

Kaupungin lastensuojelutyötä varten oli rahatoimiston hoidossa seuraavat rahastot:
 Feriefonden
 Studerande Anna Johanna V.s fond
 Makarna Bergmans donationsfond

Merikapteeni Lars Albert Grönholmin Hel-
 singin orpolasten rahasto
 M. Kotschacks Barnbeklädningsfond
 Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto.

Rahastojen pääomat ja käytettävissä ole-
 vat korkovarat olivat 31.12. yhteensä 4 094
 mk ja 424 mk.

12. Lastensuojelulautakunnan alaiset laitokset

Henkilökunnan osalta viitataan kunnallis-
 kalenteriin.

Lasten- ja nuorisohuoltolaitokset

Herttoniemen vastaanottokoti, 14-paikkainen
 leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitos.

Hyvösen lastenkoti, 33-paikkainen, marras-
 kuusta 1971 lähtien 32-paikkainen, lähinnä
 kouluikäisten erityislastenkoti.

Jakomäen nuorisokoti, 12-paikkainen kou-
 lunsu lopettaneiden 16—20 -vuotiaiden suo-
 jelukasvatusta tarvitsevien tyttöjen erityis-
 lastenkoti.

Kaarelan nuorisokoti, 12-paikkainen 13 v
 täyttäneiden poikien erityislastenkoti ja
 jälkihuoltolaitos.

Kallion nuorisokoti, 28-paikkainen poikien
 erityislastenkoti ja jälkihuoltolaitos.

Koskentuvan nuorisokoti, 16-paikkainen
 13 v täyttäneiden poikien erityislastenkoti ja
 jälkihuoltolaitos.

Laajasalon nuorisokoti, 15-paikkainen 14 v
 täyttäneiden poikien erityislastenkoti ja
 jälkihuoltolaitos.

Vastaanottokoti Lemmälä, Hyvinkään Ri-
 dasjärvellä sijaitseva 15-paikkainen suojelu-
 kasvatusta tarvitsevien, pääasiassa kansa-
 koulun III—IV luokilla olevien poikien vas-
 taanotto- ja tarkkailulaitos, jossa toimi oma
 kansakoulu.

Naulakallion vastaanottokoti, 61-paikkainen
 tilapäissijoitusta ja erikoistarkkailua tarvit-
 sevien, lähinnä kouluikässä olevien lasten vas-

taanottolaitos. Osan vuotta oli 10 hoitopaik-
 kaa Tutkinta-aseman käytössä.

Nuorten työkoti, 1.12.1970 toistaiseksi nuo-
 risokotina toimintansa aloittanut työikäisille
 nuorille tarkoitettu laitos, jossa oli 9-paikkai-
 nen tyttöjen ja 9-paikkainen poikien osasto.

Outamon vastaanottokoti, Lohjalla sijaitseva
 46-paikkainen vastaanottolaitos suojelukas-
 vatusta tarvitsevia koulu- ja työikäisiä poi-
 kia varten. Laitoksessa toimi oma kansa-
 koulu.

Perhekoti, 6-paikkainen erityislastenkoti.

Riihenkulman lastenkoti, 32-paikkainen, lie-
 västi häiriintyneille kouluikäisille tarkoitettu
 erityislastenkoti, jossa on kuitenkin jouduttu
 kroonikkolasten hoidon järjestämättömyy-
 den takia hoitamaan monivammaisia, pitkä-
 aikaista hoitoa tarvitsevia lapsia.

Siltavuoren nuorisokoti, 12-paikkainen tyt-
 töjen erityislastenkoti ja jälkihuoltolaitos.

Sofianlehdon vastaanottokoti, 257-paikkai-
 nen lähinnä turvattomien 0—16 -vuotiaiden
 lasten vastaanottolaitos, jossa 74 paikkaa
 varattu vajaamielisiä varten.

Taivallahden nuorisokoti, 28-paikkainen
 13 v täyttäneiden poikien erityislastenkoti
 ja jälkihuoltolaitos, jossa toimi 11-paikkainen
 asuntolaosasto.

Hoitokoti Teinilä, 16-paikkainen psyykki-
 sesti häiriintyneiden lasten psykiatrinen hoi-
 tokoti, jossa toimi oma kansakoulu.

Oppilaskoti Toivola, 96-paikkainen apu-
 koulutusoisten, kouluikäisten lasten erityis-
 lastenkoti, jossa toimi kansakoulu.

Lastensuojeluviraston *Tutkinta-asema*, 20-paikkainen Kallion virastotalossa toimiva ensihuoltoa tarvitsevien lasten ja nuorten vastaanottolaitos.

Töölön nuorisokoti, 12-paikkainen tyttöjen erityislastenkoti ja jälkihuoltolaitos.

Usvatien nuorisokoti, 14-paikkainen poikien erityislastenkoti ja jälkihuoltolaitos.

Vajaamielisten laitokset

Malmin lastenkoti, 22-paikkainen vajaamielisten lastenkoti.

Nukarin lastenkoti, 30-paikkainen varsinainen vajaamielislaitos Nurmijärven Nukarissa.

Päivölän lastenkoti, 16-paikkainen vajaamielisten lastenkoti Sipoon Kallbäckissä.

Solakallion erityiskoulu, 80-paikkainen 7—18 -vuotiaiden kehityskykyisten vajaamielisten erityiskoulu.

Päivähuoltola Tyynelä, 68-paikkainen vajaamielisten päivähuoltolaitos.

Vaihtyökeskus, 135-paikkainen vajaamielisten työosastomuotoinen päivähuoltola.

Päivähuoltola Vantaala, 42-paikkainen vajaamielisten päivähuoltolaitos.

Laitosten hallinto ja terveydenhuolto

Laitosten välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta hallinnollista yleisvalvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Outamon, Lemmilän, Naulakallion B-osaston ja Tutkinta-aseman osalta nuorisonhuoltaja sekä muiden laitosten osalta lastenhuollontarkastaja tai apulaislastenhuollontarkastaja.

Laitosten kansakouluissa noudatettiin kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta huolehtivat suomenkielisten kansakoulujen tarkastajat.

Laitosten terveydenhuoltotarkastukset suoritti lautakunnan lääkäri. Kertomusvuoden aikana laitoksissa hoidetuissa lapsissa todettiin 2 209 (1 570) akuuttia ja 289 (1 200) kroonista somaattista sairautta. Tuberkuloositarkastukset suoritettiin 121 (44) lapselle. Viraston vastaanotolla oli käyntejä 1 363 (968), näistä 58 gynecologilla.

Sofianlehdon laboratoriossa suoritettiin 3 634 (3 036) tutkimusta.

Lääkintävoimistelijat hoitivat laitoksissa 82 (98) lasta yhteensä 4 835 (6 140) hoitokertana.

Lastensuojelutoimen laitosten käyttömenot lasta ja päivää kohden v. 1971

	Vahvistettu paikkaluku	Aukiolopäivät	Hoitopäivien määrä	Käyttöprosentti	Bruttomenot							Tulot					Nettomenot
					Palkat	Huoneisto ja kinteistö	Kalusto	Ravinto	Vaatus	Muut menot	Yhteensä	Valtionapu	Huoneistotulot	Ateriakorvaukset	Muut tulot	Yhteensä	
<i>A-laitokset</i>																	
Sofianlehdon vastaanotto-																	
koti	257	93 805	67 165	71.60	55.33	7.41	0.55	4.04	2.99	1.51	71.83	1.45	0.27	0.59	0.57	2.87	68.96
Herttoniemen vastaanotto-																	
koti	14	5 110	3 431	67.14	58.72	5.34	0.93	4.03	1.22	1.05	71.30	1.34	1.52	0.99	0.01	3.87	67.43
Hyvösen lastenkoti	33	11 680	8 091	69.27	49.04	10.24	0.77	6.93	1.61	3.26	71.85	1.67	0.85	0.51	0.18	3.21	68.64
Riihenkulman lastenkoti ...	32	11 680	10 513	90.01	47.09	12.01	0.44	4.30	1.10	1.59	66.53	1.59	0.49	0.45	0.63	3.15	63.38
Perhekoti	6	2 190	2 110	96.35	29.49	10.22	0.36	5.89	1.20	1.41	48.57	1.13	1.34	0.50	0.15	3.12	45.45
Kallion nuorisokoti	28	10 220	4 519	44.22	40.93	14.05	0.33	6.35	1.86	2.93	66.44	1.01	2.01	0.28	0.03	3.32	63.12
Töölön »	12	4 380	3 893	88.88	29.15	4.60	0.64	4.49	1.60	2.15	42.63	0.48	0.70	0.29	0.05	1.52	41.11
Kaarelan »	15	4 380	4 203	95.96	31.35	5.24	0.69	4.75	1.63	2.72	46.38	0.02	0.60	0.35	—	0.97	45.41
Taivallahden »	28	10 220	6 062	59.32	34.01	7.17	0.50	3.38	0.81	1.85	47.72	0.43	0.41	0.44	0.38	1.65	46.07
Koskentuvan »	16	5 840	5 345	91.52	26.04	5.09	0.62	3.68	1.65	1.80	38.33	0.98	0.61	0.11	0.05	1.73	36.60
Siltavuoren »	12	4 380	2 861	65.32	38.89	6.86	0.37	5.39	1.33	1.88	54.72	0.67	0.81	0.26	1.01	2.75	51.97
Usvatien »	14	5 110	3 444	67.40	39.65	7.54	0.42	4.73	1.14	2.47	55.95	0.36	1.49	0.22	0.14	2.22	53.73
Jakomäen »	12	4 380	3 877	88.52	42.19	9.60	0.56	4.92	1.71	3.45	62.43	0.47	1.37	0.11	0.43	2.39	60.04
Laajasalon »	15	5 475	4 179	76.33	30.82	10.21	0.40	4.56	1.40	2.30	49.68	1.27	1.21	0.23	0.58	3.29	46.39
Nuorten työkoti	18	6 570	5 304	80.73	41.05	11.68	0.39	4.59	0.63	3.08	61.42	—	0.81	0.17	0.02	1.00	60.42
Yhteensä ja keskimäärin	512	185 420	134 997	72.81	47.45 (73.35%)	8.21 (12.69%)	0.54 (0.84%)	4.44 (6.87%)	2.13 (3.30%)	1.92 (2.96%)	64.69	1.18	0.60	0.47	0.42	2.67	62.02
<i>B-laitokset</i>																	
Outamon vastaanottokoti ..	46	16 790	9 185	54.71	76.64	24.68	1.64	7.80	1.67	5.14	117.57	1.20	3.67	0.54	0.75	6.17	111.40
Vastaanottokoti Lemmälä ..	15	5 475	4 049	73.95	68.28	11.83	1.50	5.40	1.79	4.77	93.56	1.50	0.48	0.41	0.51	2.90	90.65
Naulakallion vastaanotto-																	
koti	61	18 615	13 498	72.51	76.18	14.27	1.03	6.09	1.44	3.25	102.27	1.44	1.06	0.88	0.46	3.83	98.44
Hoitokoti Teinilä	16	5 840	4 645	79.54	71.54	29.56	1.12	6.33	1.41	2.56	112.54	1.51	—	0.27	0.78	2.56	109.98
Oppilaskoti Toivola	96	35 040	20 692	59.05	64.04	22.43	2.38	6.53	2.09	3.01	100.44	1.50	2.00	0.57	0.34	4.40	96.03
Tutkinta-asema	20	7 300	3 400	46.58	78.73	19.24	2.46	8.74	0.53	3.58	113.28	9.09	—	—	0.84	9.92	103.36
Yhteensä ja keskimäärin	254	89 060	55 469	62.28	70.90 (67.51%)	20.45 (19.47%)	1.76 (1.68%)	6.67 (6.35%)	1.69 (1.61%)	3.55 (3.38%)	105.02	1.90	1.65	0.57	0.52	4.63	100.39

<i>C-laitokset</i>																		
Malmin lastenkoti	22	8 030	7 843	97.67	41.34	3.30	0.33	3.29	1.16	1.42	50.83	0.70	0.10	0.36	0.24	1.39	49.44	
Päivölän lastenkoti	16	5 840	6 286	107.64	38.47	4.59	0.71	3.79	1.11	1.63	50.30	0.63	0.47	0.63	0.55	2.28	48.02	
Yhteensä ja keskimäärin	38	13 870	14 129	101.87	40.06 (79.18%)	3.87 (7.65%)	0.50 (0.99%)	3.51 (6.94%)	1.14 (2.25%)	1.52 (2.99%)	50.60	0.67	0.26	0.48	0.38	1.79	48.81	
<i>D-laitokset</i>																		
Nukarin lastenkoti	30	10 950	11 299	103.19	32.70	5.06	0.54	2.68	1.16	1.08	43.21	18.95	0.43	0.32	0.54	20.23	22.98	
Yhteensä ja keskimäärin	30	10 950	11 299	103.19	32.70 (75.67%)	5.06 (11.72%)	0.54 (1.24%)	2.68 (6.19%)	1.16 (2.68%)	1.08 (2.50%)	43.21	18.95	0.43	0.32	0.54	20.23	22.98	
<i>E-laitokset</i>																		
Päivähuoltola Tyynelä	68	13 124	9 425	71.82	24.61	2.61	0.17	2.86	0.24	3.63	34.10	16.42	—	—	0.33	16.75	17.36	
Päivähuoltola Vantaala	42	10 836	8 016	73.98	23.36	2.91	0.21	1.96	0.23	3.98	32.67	15.68	—	0.14	0.14	15.95	16.72	
Vaihteyökeskus	135	27 710	21 203	76.52	10.34	1.78	0.26	1.96	0.05	3.46	17.84	8.69	—	0.04	4.65	13.37	4.47	
Solakallion erityiskoulu	80	16 000	13 491	84.32	24.08	12.24	0.38	1.64	0.07	4.58	42.99	21.43	0.31	0.12	0.01	21.87	21.11	
Yhteensä ja keskimäärin	325	67 670	52 135	77.04	18.48 (62.48%)	4.81 (16.27%)	0.27 (0.90%)	2.04 (6.88%)	0.12 (0.41%)	3.86 (13.06%)	29.57	14.46	0.08	0.07	1.97	16.58	12.99	
Yhteensä ja keskimäärin	1 158	366 970	268 029	73.04	45.66 (70.72%)	9.72 (15.05%)	0.74 (1.15%)	4.31 (6.68%)	1.56 (2.41%)	2.58 (3.99%)	64.55	4.63	0.69	0.41	0.75	6.47	58.08	
Prosenttinen nousu v:n 1971 keskim. luvuista	3.49%	2.24%	—3.32%	—5.44%	20.35%	10.71%	1.37%	10.23%	6.12%	13.66%	17.13%	9.72%	11.29%	5.13%	31.58%	11.55%	17.81%	